

A T-34 kialakulásának rövid története:

A T-34 fejlesztéséhez a J. Walter Christie, amerikai harckocsitervező prototípusai szolgáltak alapul, melyeket, miután az Egyesült Államok hadserege nem vásárolta meg tőle, eladta a Szovjetuniónak.

A T-34-esek egyik fontos eleme a Christie-féle futómű speciálisan átdolgozott változata lett. A harckocsi egyik legfőbb technológiai újítása az öntött torony és a teljes egészében hegesztett páncéltest. A 30-as évek harckocsijait alapvetően benzinmotorok hajtották. A T-34-esbe ezzel szemben diesel-motort építettek, ezzel sikerült növelni a harckocsi hatótávolságát, valamint csökkenteni a tűzveszélyt. A 38 liter hengerűrtartalmú V-2 típusú V12 hengerelrendezésű öntött alumínium blokkos motor főkonstruktor Konsztantyin Cselpan (1899–1938) volt.

A T-34 esetében sikerült megteremteni a harckocsikat jellemző három alapvető tulajdonság – mozgékonyság, tűzerő, páncélvédelem – összhangját.

A fejlesztést 1936-ban kezdték meg Mihail Koskin vezetésével, és az első két prototípus 1940 januárjára készült el. A II. Világháború során a legnagyobb darabszámban előállított harckocsi volt a T-34-es, mely a háború során ikonikussá vált. 1948-tól a Magyar Néphadsereg is rendszeresítette ezt a típust.

A harckocsi műszaki-technikai adatai:

Személyzet	4
Hosszúság	6,75 m
Szélesség	3,00 m
Magasság	2,45 m
Tömeg	30 tonna

Páncélzat és fegyverzet

Páncélzat	70 mm
Elsődleges fegyverzet	85 mm-es <u>D-5T harckocsiágyú</u>
Másodlagos fegyverzet	2 db 7,62 mm-es <u>DT géppuska</u>

Műszaki adatok

Motor	<u>V-2</u> típusú, 12 hengeres, 38,88 literes vízhűtéses dízelmotor
Teljesítmény	362,8kW (493 LE) [1800 fordulat/perc-nél]
Felfüggesztés	<u>Christie-féle futómű</u>
Sebesség	úton 54 km/h, terepen 16–25 km/h
Fajlagos teljesítmény	13,8 kW/t
Hatótávolság	464 km

A Magyar Rádió székházához kihelyezett T-34-es harckocsiról:

Ez a műtárgy a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum Gépesített Haditechnikai Gyűjteményének részét képezi. Jelenleg a Magyar Honvédség Altiszti Akadémia Kiképző Bázisán – Csobánkán – tárolják. A bemutatni kívánt harckocsi, üzemképtelen, hiányzik a motorja, és egyéb fő alkatrészei, valamint egy korábbi filmforgatáson felgyűjtötták és kiégett. Ez a harckocsi szerepelt a **Szabadság, szerelem!** című filmben kellékként. Nemzeti Ünnepünk, Október 23-a tiszteletére rendezett megemlékezés sorozat részét képezi a Magyar Rádió székházánál, illetve belső udvarán kialakított installáció, melyben a harckocsi is szerepel. A T-34-es harckocsi a MH Altiszti Akadémia technikai eszközeivel, és személyi állományának segítségével kerül átszállításra Budapestre, október 21-ről 22-re virradó éjszaka.

1956. októberi események, melyekben a T-34-es harckocsi, valamint a D-44 85 mm-es hadosztály ágyú szerepelhetett:

Az 1956. október 23-a és november 4-e között lezajlott forradalom és szabadságharcot a szembenálló felek jórészt szovjet eredetű fegyverekkel vívták meg. Ebben az egyedülállóan érdekes helyzetben a Magyar Néphadsereg, a szovjet Vörös Hadsereg, de még a felkelők is – túlnyomórészt a két hadseregtől zsákmányolt – hasonló, esetenként azonos fegyverzettel álltak szemben egymással.

<i>Harckocsik és rohamlővegek a Magyar Néphadseregben 1956-ban</i>						
		Mennyiség, éves beszerzések				
		1948	1949	1950	1954	1956-ban volt összesen
Típusok	T-34/85 közepes harckocsi	31	105	205	110	451
	SzU-76 M önjáró löveg	16	16	105	10	147
	ISZU-122 S rohamlőveg	–	–	32	–	32
	ISZ-2 nehézharckocsi	–	–	68	–	68

A Magyar Néphadsereg páncélozott eszközei közül az 1956-os forradalom és szabadságharc alatt aktív szerepet a T-34/85 harckocsik játszottak. Ezeket a közepes harckocsikat már a forradalom első napjaiban bevetették a fővárosban, miután a piliscsabai 8. gépesített ezred harckocsi-zászlóalját és a 33. esztergomi harckocsiezredet Budapestre rendelték. Az ezred és a zászlóalj mintegy 90 harckocsija biztosítási és kísérési feladatokat hajtott végre. Harcoltak a forradalmárok oldalán, így például részt vettek a Köztársaság téri pártház ostromában, de bevetették őket a Corvin köz felkelőkkel szemben is.

Október 29-én a 37. lövészezred 2. zászlóalja az esztergomi 33. harckocsiezred kilenc T-34/85 közepes harckocsijával megerősítve azt a feladatot kapta, hogy számolja fel a Csepelen kialakított forradalmi gócpontokat, amit október 30-án végre is hajtottak.

Ugyanebben az időben a lenti 32. lövészezred 1. zászlóalj és a tapolcai 27. harckocsiezred 10 T-34/85 közepes harckocsiját Várpalotán a fegyveres felkelők ellen vetették be. Október 29-én a rend fenntartása érdekében a várpalotai helyőrség katonái egy nagyobb felkelőcsoportot fegyvereztek le, amelynek során 8 golyószórót, 11 géppisztolyt, sok kézigránátot, és mintegy 40 ezer lőszeret vettek el a forradalmároktól.

A szovjet Vörös Hadsereg 1956-ban Magyarországon állomásoztatott Különleges Hadtestének és az október 23-a után a Szovjetunióból és Romániából átvezényelt páncélos-, gépesített lövész-, légideszant- és légvédelmi alakulatoknak – A Magyar Néphadsereg fegyverzetéhez viszonyítva – részben azonos, részben pedig korszerűbb technikai eszközei voltak.

A 85 mm-es D-44 hadosztályágyút 1945-ben rendszeresítették a szovjet tüzérségnél, elsősorban az 1943 M 76 mm-es ZiSz-3 ágyú leváltására. Végső formáját és paramétereit a T-34 közepes harckocsi, 85 mm űrméretű, L/53 űrmérethosszú 1941 M harckocsiágyújának többszöri módosításával nyerte el. Lőszere ezért nem tért el a harckocsihoz használt muníciótól, sőt az 1939 M 85 mm-es légvédelmi ágyútól sem. Aki a forradalom alatt 85 mm-es harckocsilőszerhez jutott, egyaránt löni tudott a hasonló űrméretű páncéltörő és légvédelmi ágyúval. Az 1950-es évek egyik legkorszerűbb ágyúja figyelemre méltó, 160 mm-es páncéltűtési képességén túl jelentős, 15 650 méteres maximális lőtávolsággal is rendelkezett.

A felkelők több helyen is zsákmányoltak ilyen löveget, amellyel sikeresek voltak páncélosok ellenében. Pongrátz Gergely visszaemlékezésiben említi meg, ahogyan egy ilyen ágyút és hozzá tartozó lőszeret zsákmányoltak az általuk megtámadott szovjet katonai konvojából. A 85 mm-es D-44 hadosztályágyúval azután a Corvin közti felkelők több alkalommal is harcképtelenné tettek szovjet harckocsikat. Bár – leírása szerint – csak repeszgránáttal rendelkeztek, 100 méteres lőtávolságon belül mégis sikeresek voltak, többnyire a lánctalp lövésével, amely a harckocsit megállásra kényszerítette. Városharcban egy mozgásképtelen harckocsi szabad prédája volt a felkelőknek.

A Corvin közti forradalmárcsoport felszámolására október 28-án hajnalban a felderítési feladattal megbízott három T-34/85 közepes harckocsi indult el, de a meghatározott időben nem tért vissza a vállalkozásból. Ezt követően második lépcsőben három darab T-54 közepes harckocsit küldtek a Corvin köziek elleni bevetésre. A szovjet T-54-ek közül csak egy tért vissza sértetlenül, míg a másik sérülten, a harmadik pedig egyáltalán nem tudott visszatérni.
